

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Вперше на кодифікованому рівні інститут реорганізації юридичної особи був введений у ЦК УРСР 1963 року. Сьогодні ЦК України не виділяє ані серед способів створення, ані припинення юридичної особи реорганізацію. Натомість, ГК України у ст.56 визначає, що суб'єкт господарювання може бути утворений шляхом заснування нового, реорганізації (злиття, приєднання, виділення, поділу, перетворення) діючого (діючих) суб'єкта господарювання. А ст.59 ГК України передбачає, що припинення діяльності суб'єкта господарювання здійснюється шляхом його реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації.

Отже, ГК України встановлює, що в процесі реорганізації відбувається припинення існуючої та створення нової юридичної особи. Натомість, ЦК України не дає визначення а ні поняття, а ні форм реорганізації (лише перетворення (ч.1 ст.108 ЦК) та виділ (ч.1 ст.109 ЦК)).

Про можливість створення юридичної особи у процесі реорганізації зазначається в ЦК інших держав, зокрема в ст.58 ЦК Російської Федерації та в ст.46 ЦК Республіки Казахстан.

З огляду на викладене, було б доцільним закріпити у ЦК України визначення поняття «реорганізація юридичної особи» та «форми реорганізації юридичної особи».

Якщо ж звернутися до визначення поняття реорганізації, яке дають науковці, то тут не існує єдності. Ми підтримуємо думку тих вчених, які визначають реорганізацію як припинення існуючих і (або) створення нових юридичних осіб, у результаті чого має місце правонаступництво. (Мартышкин С. В. Понятие и признаки реорганизации юридического лица: дисс. канд. юрид. наук: 12.00.03, Самара, 2000. – с.7; Кучеренко І.М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: Монографія. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. – с.48)

З огляду на це, а також враховуючи норми ГК України, ми вважаємо, що законодавець не правильно в Законі України «Про громадські об'єднання» відніс ст.27 «Реорганізація громадського об'єднання» до Розділу IV «Особливості припинення громадських об'єднань».

На нашу думку, доцільною є необхідність внесення змін до Закону України «Про громадські об'єднання», виділивши окремий розділ під назвою: «Реорганізація громадських об'єднань як припинення існуючих і (або) створення нових об'єднань». А також пропонуємо дати наступне визначення: «Припинення існуючих і (або) створення нових громадських об'єднань у результаті правонаступництва може відбуватись внаслідок

реорганізації (злиття, поділу, перетворення, приєднання, виділу) діючого (діючих) громадського об'єднання».

Щодо реорганізації громадського об'єднання як непідприємницького товариства у підприємницьке, то, на нашу думку, таке перетворення призведе до зміни основних цілей діяльності громадського об'єднання та виникнення іншої організаційно – правової форми, що матиме на меті отримання прибутку. З огляду на це, громадське об'єднання втратить непідприємницький статус.

Стаття 27 Закону України «Про громадські об'єднання» встановлює, що реорганізація громадського об'єднання, яке має статус юридичної особи, здійснюється шляхом його приєднання до іншого громадського об'єднання такого самого статусу. Реорганізація здійснюється на підставі рішення громадського об'єднання, яке приєднується, про припинення діяльності з приєднанням до іншого об'єднання та рішення громадського об'єднання, до якого приєднуються, про згоду на таке приєднання.

Приймаючи до уваги норми даної статті, стає зрозумілим, що законодавець встановив лише одну форму, в якій можлива реорганізація громадського об'єднання – це приєднання. Ми не можемо погодитись з даною нормою закону, оскільки, як уже зазначалось вище, існує п'ять форм реорганізації юридичних осіб (злиття, приєднання, поділ, перетворення, виділ) і вони притаманні громадському об'єднанню.

Пропонуємо внести зміни до Закону України «Про громадські об'єднання», встановивши форми, в яких можлива реорганізація громадських об'єднань. Зокрема, ст.27 викласти в такій редакції: «Реорганізація громадського об'єднання, яке має статус юридичної особи, здійснюється у формах злиття, приєднання, поділу, перетворення, виділу. Реорганізація здійснюється на підставі рішення громадського об'єднання, яке реорганізується, про згоду на таку реорганізацію». Крім того, вважаємо за необхідне внести уточнення в ч.10 ст.9: «Вимоги цієї статті застосовуються також щодо рішень стосовно створення нового громадського об'єднання, які приймаються у зв'язку з реорганізацією (злиття, приєднання, поділ, перетворення, виділ) громадського об'єднання».

З урахуванням вищевикладеного, можна зробити висновок стосовно особливостей, які характерні для реорганізації громадських об'єднань. По-перше, при реорганізації відбувається сукупність послідовних дій як щодо припинення громадських об'єднань, так і щодо їх створення. По-друге, при створенні громадських об'єднань у процесі реорганізації не здійснюються певні дії, які потрібно здійснити при первинному створенні громадських об'єднань. Зокрема, відсутня необхідність укладення засновниками договору про створення громадського об'єднання. По-третє, при створенні громадського об'єднання в процесі реорганізації не можна стверджувати, що громадське об'єднання створюється в процесі заснування та про виділення таких суб'єктів створення громадського об'єднання,

як засновники, оскільки створення громадського об'єднання відбувається саме в процесі реорганізації, а не заснування. По-четверте, для створення громадського об'єднання в процесі реорганізації необхідно здійснити ряд послідовних дій саме громадським об'єднанням, яке реорганізується, а не особами, які стануть учасниками створеного в процесі реорганізації громадського об'єднання.

Єременко К. О.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного права*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВИХ НАСЛІДКІВ НЕДОТРИМАННЯ ВИМОГ ЩОДО ФОРМИ ПРАВОЧИНУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ НІМЕЧЧИНИ ТА ФРАНЦІЇ

Для сучасної науки цивільного права характерною є тенденція збільшення уваги до питань форми правочинів, дослідження правових наслідків недотримання визначених законом вимог щодо форм правочинів. Це обумовлено необхідністю забезпечити захист прав учасників цивільного обігу, оскільки форма правочину слугує надійним забезпеченням його належної реалізації.

Звернемося до правового регулювання форми правочину за німецьким законодавством, оскільки історично воно має найбільший вплив на сучасне цивільне законодавство України. Німецький законодавець визначає правочин як окреме (приватне) волевиявлення. При цьому він не обмежує це поняття лише дією, а вважає правочином також бездіяльність, яка також є волевиявленням (Жалинский А. Введение в немецкое право / А. Жалинский, А. Рерихт. – М. : Спарк, 2001. – с. 314).

Німецьке законодавство виходить з принципу свободи форми вчинення правочину, визначена форма правочину розглядається як виняток з цього принципу, який може бути встановлений або законом, або сторонами правочину. Зокрема, у п. 126 НЦК зафіксована вимога про обов'язкову письмову форму договору, якщо на неї є пряма вказівка закону (Гражданское уложение Германии: Вводный закон к Гражданскому уложению / [пер. с нем. ; сост. В. Бергман]. – М. : Волтерс Клувер, 2006. – 415 с.).

Аналіз німецького законодавства дозволяє визначити наступні випадки, коли договір має бути укладений у письмовій формі, що залежить, зокрема від: строку дії договору (наприклад, у письмовій формі відповідно до п. 566 НЦК має бути укладений договір майнового найму на строк більше одного року); виду договору, незалежно від строку дії і суми (наприклад, у письмовій формі укладаються відповідно до п. 766, п. 492 НЦК договори поручительства, позики); сторін та характеру правочину (так, у письмовій формі мають бути укладені деякі комерційні правочини, тобто правочини підприємця, які стосуються його комерційної діяльності); пред-